

Bolonjska deklaracija i njen značaj

19. juna u Bolonji okupili su se ministri prosvjete 29 zemalja Evrope i potpisali *Bolonjsku deklaraciju*. U deklaraciji se polazi od ideje da se ujedinjenje Evrope mora zasnivati na jačanju njenih intelektualnih, kulturnih, socijalnih, naučnih i tehnoloških dimenzija, u čemu univerzitet treba da ima centralnu ulogu. Pored toga se ističe da *znanje* treba da predstavlja osnovu evropskog državljanstva i u tom kontekstu se naglašava značaj svijesti o zajedničkim vrijednostima i pripadnosti jedinstvenom socijalnom i kulturnom prostoru. Konačno, posebno kroz prizmu događanja u jugoistočnoj Evropi, potvrđuje se da je obrazovanje, i posebno saradnja na polju obrazovanja, odlučujući faktor u izgradnji stabilnih, miroljubivih demokratskih država.

Bolonjsku deklaraciju posebno karakteriše činjenica da ona uključuje i jasno definisanu proceduru za praćenje njenog sprovođenja, kao i krajnji cilj: kreiranje jedinstvenog evropskog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine.

Uviđajući riješenost vlada evropskih zemalja da obezbijede sprovođenje zaključaka Bolonjske deklaracije, evropski univerziteti odlučuju da se 2001. godine uključe u razradu cijelog procesa. Na rektorskoj konferenciji održanoj u Salamanci razmatraju se različiti aspekti ove deklaracije, prihvataju u načelu njena opredjeljenja i traži se uspostavljanje veze između evropskog prostora visokog obrazovanja i evropskog istraživačkog prostora.

Na sastanku ministara zemalja potpisnica deklaracije u Pragu juna 2001. godine odlučeno je da se prihvate predlozi ESIB-a i EUA (Evropske asocijacije univerziteta) i da se obe institucije uključe u sam proces. U kominikeu sa tog sastanka ponovo se podvlače osnovna opredjeljenja usvojena u Bolonji s tim što se navodi i da Bolonjski proces treba da obuhvati i realizaciju 'učenja cijelog života', kao i promociju atraktivnosti evropskog prostora visokog obrazovanja. Pored toga je odlučeno da se proces otvori i za zemlje koje nisu potpisnice deklaracije, a za koje je otvoren CARDS i TEMPUS program, uz uslov da one zatraže pristup.

2. OSNOVNE POSTAVKE SISTEMA VISOKOG ŠKOLSTVA KOJE PROISTIČU IZ BOLONJSKOG PROCESA

- Dva ciklusa studija u ukupnom trajanju od 5 godina.
- Uvođenje ECTS-a kao mjere obima studija i uvođenje 'dopune diplome' (diploma supplement) kao pratećeg dokumenta koji opisuje savladani program.
- Uvođenje 'zajedničke diplome' (joint degree) koje izdaju dvije ili više institucija.
- Definisane postupka priznavanja stečenih kvalifikacija i diploma u skladu sa Lisabonskom konvencijom.
- Formiranje agencije za akreditaciju, uvođenje sistema kontrole kvaliteta.
- Uključivanje studenata kao partnera u obrazovni proces.
- Uspostavljanje mehanizma za učenje cijelog života

Primjena principa Bolonjske deklaracije, izmijenila je strukturu obrazovnog procesa, utvrđivanjem tri nivoa obrazovanja - osnovnog, magistarskog i doktorskog usaglašenog sa savremenim kretanjima u Evropi. Magistarske studije, zajedno sa osnovnim, traju pet godina i postaju sastavni dio redovnog studiranja u slučaju akademskih programa. Na većini studijskih programa odlučeno je da se četvrta godina obrazovanja, odnosno prva, nakon osnovnih studija, organizuje kao specijalistička postdiplomska godina studija.

Time obrazovanje i naziv diplome nakon te godine u potpunosti odgovara dosadašnjem fakultetskom obrazovanju i istovremeno predstavlja prvu od dvije godine postdiplomskih studija. Novi sistem, s druge strane, predviđa i studije za sticanje doktorata u trajanju od tri godine, od kojih prva predstavlja doktorske studije, a naredne dvije predviđene su za period naučno-istraživačkog rada i izrade doktorata.

Dosadašnja izrazita neefikasnost studiranja bila je jedna od najslabijih tačaka obrazovnog sistema u Crnoj Gori. Prosječno trajanje studija je bilo daleko iznad propisanog, studije su u prosjeku trajale šest do osam godina, a na pojedinim fakultetima i više od devet.

Novi način ocjenjivanja, rad tokom godine i završni ispit isključuju potrebu za organizovanjem većeg broja ispitnih rokova. Ukoliko student ne položi završni ispit, ima šansu da to ispravi na popravnom ispitu, a ako ni tu šansu ne iskoristi, ispit mora nanovo da sluša u narednom semestru, pa tek onda da ga ponovo polaže.

Anketiranje obavljaju studenti kada je riječ o njihovim profesorima, koje podrazumijeva i ocjenjivanje rada predavača, odnosno zanimljivosti predavanja i slično, a rezultati ankete ulaze u lični dosije profesora. Stalne ankete omogućavaju praćenje rada na svakom predmetu i preduzimanje korektivnih akcija u slučaju kršenja principa obrazovnog sistema.

Uvedeno je i potvrđivanje ocjena od Nastavno-naučnog vijeća fakulteta, a sistem kredita ujedno predviđa da studenti, kao i ostali radni ljudi, imaju četrdesetosatnu radnu sedmicu, pri čemu ukupno opterećenje na predavanjima, vježbama i samostalnom radu mora odgovarati takvom planu rada. To će sigurno povećati efikasnost studiranja i pomoći da se Univerzitet Crne Gore uključi u porodicu univerziteta Evrope i omogućiti razmjenu studenata i nastavnika tokom studiranja, naučnog i umjetničkog rada.

Prvi pozitivni rezultati reformi odnose se na povećanje broja upisanih na Univerzitetu u prošloj godini za pedeset procenata. Takodje na svim jedinicama Univerziteta došlo je do poboljšanja uspjeha u odnosu na prethodne godine, a na pojedinim fakultetima ostvaren je znatno bolji rezultat. Prolaznost na Univerzitetu je 60 odsto, a takav je trend zabilježen i na nekim programima sa tradicionalno malom prolaznošću.

Pečat reformama dale su i tri rektorske konferencije koje su u prethodnoj godini održane u Crnoj Gori, sa Univerzitetom u Bariju, Udruženjem univerziteta CIRCEOS, kao i konferencije organizovane u saradnji sa Rektorskom konferencijom Njemačke i Konrad Adenauer fondacijom. Takođe su ostvareni i kontakti sa George Mason univerzitetom koji finansira američka Vlada.

U reformi visokoobrazovnog sistema tokom prethodnih godinu i po dana došlo je do značajnih iskoraka, budući da je dovršen rad na izradi Zakona o visokom obrazovanju, koji je u Parlamentu usvojen oktobra mjeseca 2003. godine. Crna Gora je tako prva u regionu stvorila zakonske pretpostavke novog sistema visokog obrazovanja, dok je crnogorski Univerzitet usvajanjem Statuta dobio nove organe – Senat i Upravni odbor sa znatno manjim brojem članova. Pored toga, formirani su i Studentski parlament i Sud časti Univerziteta.

U toku je proces izrade predloga strategije razvoja visokog obrazovanja u Republici Crnoj Gori od strane Savjeta za visoko obrazovanje, koji se prosljeđuje Vladi RCG na usvajanje. Strategijom razvoja će se definisati prioriteta u oblasti visokog obrazovanja u Crnoj Gori.